

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČNIKOVA ULICA 6 — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26 — Tlačila vsak dan opetno — Mesečna naročnina 11.— R.
EKSKLJUCIVNO ZASTOPSTVO na oglaševanje in izdajanje: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Rabati pri poštno čekovnem servisu:
Ljubljana Stev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Bombe na Bizerto

Močni napadi na sovražne ladje — Dva parnika potopljena, tretji zadet — 26 sovražnih letal uničenih

Glavni stan italijanskih oboroženih sil je objavil 21. junija naslednje 1122. vojno poročilo:

Med napadi na močno spremljan konvoj je naša podmornica pod poveljstvom ladijskega poročnika Arcangela Gubertija iz Neaplja potopila v vzhodnem Sredozemlju neki parnik in zadela še druge. Tretji trgovski parnik srednje tonaže se more smatrati kot zanesljivo potopljen v bližini tuniske obale pa zaradi našega torpednega letala.

Letala Osi so z ugodnim izidom napadla v pristanišču Bizerti zasidrane ladjeve.

Sovražno letalstvo je izvršilo napade na okolico Neaplja, Foggio, Spinazzolo (Bari), Reggio Calabria, Villo S. Giovanni, Castelvetrano, Porto Empedocle, Licato in Siracusa. Skupno je bilo sestreljenih 26 sovražnih letal, 10 so jih sestrelili italijansko-nemški lovc, 16 pa protiletalsko topništvo in sicer 4 v Neapolju, dve v Reggio Calabria, 8 v Castelvetrano, eno v Miliccheddu (Enna) in eno v Porto Empedocle.

V akciji letalskega torpediranja, o kateri poročajo danes uradno poročila, so se odlikovali piloti: poročnik Fragola Giuseppe iz Turina in narednik Tassinari Quirino iz Bergama.

Zaradi letalskih napadov, ki so navedeni v današnjem vojnem poročilu, so bile doslej ugotovljene med civilnim prebivalstvom naslednje izgube: v Reggio Calabria 12 mrtvih, 56 ranjenih, v Siracusi 5 mrtvih in 22 ranjenih, v pokrajini Neapelj in središčih Sicilije pa skupno 2 mrtva in 23 ranjenih.

Prisrčna manifestacija duhovnega zavezništva med Italijo in Madžarsko ob slovesni otvoritvi novega sedeža italijanskega kulturnega zavoda v Budimpešti

Budimpešta, 21. jun. s. Danes je bil svečano odprt novi sedež italijanskega kulturnega zavoda za Madžarsko. Zavod si je pridobil zgodovinski palačo, kjer je sedel stari madžarski parlament. Med povabljenimi so bili najbolj edinstveni zastopniki madžarskih kulturnih in znanstvenih krogov. Razen italijanske delegacije z ministrom za narodno vzgojo Bigginijem, direktorjem zavoda Italijanov v tujini De Ciccom in profesorjem senatorjem Giulianom, predsednikom italijanskega kulturnega zavoda za Madžarsko, so bili navzoči minister Nemčije, minister Japonske in zastopniki držav trojnega pakta. Otvoritev so se udeležili tudi predsednik ministrskega sveta Kallay, madžarski prosvetni minister, minister za narodno obrambo, notranji minister, poljedelski minister ter zupan Szendy, direktor kulturnega zavoda prof. Aldo Bizzari in številni drugi zastopniki oblasti. Prihod regenta Madžarske je vzbudil posebno svečano manifestacijo. Regent Horty, katerega sta spremljala Kr. minister Amfuso in minister Biggini, je vstopil v dvorano, pozdravljen z veličastno manifestacijo simpatije.

Prvi je govoril minister Amfuso, ki je pozdravil regenta in obnovil tople izraze čustev hvalečnosti italijanske vlade do madžarske vlade in v zupan, ki sta dala zgodovinsko poslopje na razpolago najpomembnejši kulturni ustanovi fašistične Italije. Dopolnjeval se danes je nadaljeval minister Amfuso, duhovno zavezništvo med dvema narodoma, katerih gotovo politično zavezništvo je že uresničeno po volji Duceja. Potrdjuje se, da madžarska duhovnost v okviru latinitva tvori že dragocen prispevek k moralnemu in političnemu življenju Evrope.

Madžarski prosvetni minister je tople pozdravil italijanske goste in omenil v svojem govoru dogodke, ki so se v prejšnjih letih dogajali v palači starega madžarskega parlamenta, v kateri je danes Italijanski kulturni zavod. Spominjal se je predvsem plemenitih borcev za madžarsko neodvisnost, ki so bili bratje naših velikanov Rissorgimenta.

Borba za svobodo Indije dozoreva

„Giornale d'Italia“ o pomenu in obsegu gibanja, ki ga vodi Čandra Bose

Rim, 21. jun. s. Pod naslovom »Za neodvisnost Indije« poudarja »Giornale d'Italia«, da navzočnost Čandre Boseja na japonskem ozemlju in razgovori, ki jih je nedavno imel z japonskim ministrskim predstnikom Tojom, so približali indijsko gibanje za neodvisnost Indije Čandra Boseju, na japonskem ozemlju oživlja že obširno gibanje za neodvisnost Indije Čandra Boseja, predstavlja živo in odločno silo tega gibanja, ki v polnem sodelovanju s silami trojnega pakta deluje za robov Indije na indijski narod z natančnim usmerjanjem in svetovanjem, s stvarno propagando idej in akcij. Znano je, nadaljuje list, da je prevzel vodilno mesto v gibanju za indijsko neodvisnost potem, ko je določil in izdelal svoje smernice v dolgih razgovorih z Ducejem in Führerjem. Znano je, da se je setal z Ducejem, ko je bil še zupan v Kalcuti ter da je bil obsojen od Angležev na eno leto ječe. Ob pogostih in dolgih bivanjih v Italiji je obnovil stike z Ducejem in napravil veliki načrt za politično akcijo, ki je zdaj v teku. Čandra Bose z zaupanjem gleda v zmago gibanja, že v izjavah, ki so bile objavljene 11. junija v listu »Giornale d'Italia« je zatrdil: To je najbolj ugoden trenutek, ki ga nudi narodna zgodovina našega naroda za osvojitve indijske neodvisnosti. Glavno dejstvo, ki je danes važno, je usmerjenost indijske duha v prid sil trojnega pakta in proti Angliji. Angliška vlada je sama podpirala dozorevanje tega novega gibanja. V gibanju za ne-

odvisnost Indije ni več delitve med Indijci in muslimani.

Navzočnost Čandre Boseja na japonskem ozemlju in razgovori, ki jih je nedavno imel z japonskim ministrskim predstnikom Tojom, so približali indijsko gibanje za neodvisnost Indije Čandra Boseju, na japonskem ozemlju oživlja že obširno gibanje za neodvisnost Indije Čandra Boseja, predstavlja živo in odločno silo tega gibanja, ki v polnem sodelovanju s silami trojnega pakta deluje za robov Indije na indijski narod z natančnim usmerjanjem in svetovanjem, s stvarno propagando idej in akcij. Znano je, nadaljuje list, da je prevzel vodilno mesto v gibanju za indijsko neodvisnost potem, ko je določil in izdelal svoje smernice v dolgih razgovorih z Ducejem in Führerjem. Znano je, da se je setal z Ducejem, ko je bil še zupan v Kalcuti ter da je bil obsojen od Angležev na eno leto ječe. Ob pogostih in dolgih bivanjih v Italiji je obnovil stike z Ducejem in napravil veliki načrt za politično akcijo, ki je zdaj v teku. Čandra Bose z zaupanjem gleda v zmago gibanja, že v izjavah, ki so bile objavljene 11. junija v listu »Giornale d'Italia« je zatrdil: To je najbolj ugoden trenutek, ki ga nudi narodna zgodovina našega naroda za osvojitve indijske neodvisnosti. Glavno dejstvo, ki je danes važno, je usmerjenost indijske duha v prid sil trojnega pakta in proti Angliji. Angliška vlada je sama podpirala dozorevanje tega novega gibanja. V gibanju za ne-

odvisnost Indije ni več delitve med Indijci in muslimani. Navzočnost Čandre Boseja na japonskem ozemlju in razgovori, ki jih je nedavno imel z japonskim ministrskim predstnikom Tojom, so približali indijsko gibanje za neodvisnost Indije Čandra Boseju, na japonskem ozemlju oživlja že obširno gibanje za neodvisnost Indije Čandra Boseja, predstavlja živo in odločno silo tega gibanja, ki v polnem sodelovanju s silami trojnega pakta deluje za robov Indije na indijski narod z natančnim usmerjanjem in svetovanjem, s stvarno propagando idej in akcij. Znano je, nadaljuje list, da je prevzel vodilno mesto v gibanju za indijsko neodvisnost potem, ko je določil in izdelal svoje smernice v dolgih razgovorih z Ducejem in Führerjem. Znano je, da se je setal z Ducejem, ko je bil še zupan v Kalcuti ter da je bil obsojen od Angležev na eno leto ječe. Ob pogostih in dolgih bivanjih v Italiji je obnovil stike z Ducejem in napravil veliki načrt za politično akcijo, ki je zdaj v teku. Čandra Bose z zaupanjem gleda v zmago gibanja, že v izjavah, ki so bile objavljene 11. junija v listu »Giornale d'Italia« je zatrdil: To je najbolj ugoden trenutek, ki ga nudi narodna zgodovina našega naroda za osvojitve indijske neodvisnosti. Glavno dejstvo, ki je danes važno, je usmerjenost indijske duha v prid sil trojnega pakta in proti Angliji. Angliška vlada je sama podpirala dozorevanje tega novega gibanja. V gibanju za ne-

Miren dan na vzhodu

Napadi na sovjetsko zaledje se nadaljujejo — Obstrelijevanje Jejska ob Azovskem morju

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 21. jun. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na vzhodni fronti je potekel dan mirno. Nemške lahke pomorske oborožene sile so obstrelijevale v noči na 20. junija mesto in luko Jejsk ob Azovskem morju. Letalstvo je napadalo tudi oborožitvene tovarne v severnokavkaskem zaledju. Na Kaspijskem morju sta bili zažgani dve veliki trgovski ladji.

Pred alžirsko obalo so bili v noči na 20. junija v nekem sovražnem konvoju en torpedni čoln in 8 velikih prevoznih parnikov tako težko poškodovani med letalskim napadom, da se mora računati z uničenjem več teh ladij. V pretekli noči so bile vržene bombe težkega kalibra na pristanišče v Bizerti.

Angliški bombniki so leteli preko zasedenega zapadnega ozemlja v južnozgodnjem Nemčiji in metali bombe na stanovanjske predele nekaterih krajev. Prebivalstvo je imelo izgube. Druga letala so izvedla vzmetirjalne poletne nad severno Nemčijo in odvržla nekaj bomb, ki pa niso povzročile omembe vredne škode. Nad zasedenim zapadnim in nad državnim ozemljem so bila sestreljena štiri sovražna letala.

V gorah Črne gore so nemške, italijanske, bolgarske in hrvaške čete v večtedenskih bojih obkrožile in uničile močne tople. Visokogorski značaj pokrajine in neugodno vremensko razmere, kakor tudi obupni odpor tolp so zahtevali od vseh uporabljenih čet veliko borbenost in mnogo odpovedi. Letalstvo, ki je v neutrudljivih akcijah posegalo v te borbe, ima znaten delež pri teh uspešnih operacijah. Krvave izgube banditov so zelo velike. Zaplenjene so bile velike množice orožja, vozil in oskrbovalnih sredstev.

Uničevanje sovjetske vojne industrije

Berlin, 21. jun. s. Preteklo noč je močna skupina nemških bojnih letal, kakor se domneva iz vojaškega vira, drugič v tem mesecu napadla važno središče sovjetske vojne industrije Jaroslavl. Akcija je trajala poldrugo uro in je bila naperjena zlasti proti tvornicam v severnem delu mesta. Ogromni požari so v oddaljenosti 250 km pričali vržajočim se nemškimi pilotom o učinkovitosti izvedene akcije. Sovjeti so skušali z zapornimi baloni ovirati napadajoča letala, pa niso dosegli nobenega uspeha. Nemškim letalom je v zaporednih valovih uspelo odvržiti tovore

Dve leti borbe proti boljševiški nevarnosti

Evropa stopa v tretje leto te borbe z nespremenjeno odločnostjo in s polnim zaupanjem v svojo lastno moč

Berlin, 22. jun. s. Diplomatski sodelavec DNB piše, da poteka jutri druga obletnica dneva, ko je Nemčija prišla za orožje, na kar so ji takoj sledile najboljše sile v Evropi in se zoperstavile Sovjetski Rusiji, ki je bila odločena zagotoviti si z vsakim sredstvom ne samo ideološko, temveč tudi gnotno oblast nad evropsko celino in nad vsem svetom. Te namere boljševiške klike se kažejo med drugim tudi v Stalinovih izjavah iz leta 1938, iz trditve Vorosilova leta 1939 in iz knjige žida Drapšina iz leta 1925, ki je objavil, kakor poudarja sodelavec nemške polituradne agencije, obširne podrobnosti o tej nameri. Prav tako so očitne namere Stalina, da bi se okoristil z vojno med zapadnimi silami in Nemčijo in napadel ob ugodnem trenutku Nemčijo, nato pa zasedl boljševiško zasedbo povsod v Evropi. Tako je trdil sovjetski major Fedor Ivanovič Nedvedev, ki je živel večino v bližini Stalina in so ga Nemci ujeli. Te stvari je potrdila tudi knjiga »Misija v Moskvi«, katero je napisal bivši ameriški veleposlanik v Sovjetski zvezi Dawis. Da smatrata Moskva in Amerika uničenje evropske omike kot pogoj za pridobitev oblasti nad vsem svetom, sledi tudi iz knjige Eljije Ehrenburga »Trust za uničenje Evrope«.

Če se vprašamo, kakšna je vloga Anglije v tej zadevi, se pokaže očitno, da se bo Anglija v bodočnosti držala ob strani in nikakor ne bo igrala vloge leva. Naj zadostna omemba vseh zatrdil, ki jih je Anglija ob podpisu pogodbe dne 26. maja 1942 dala Sovjetski Rusiji, ko ji je dvoločila, da anektira vse majhne države, ki na zapadu meje na boljševike. To se pravi, da se

podvzeli vse ukrepe, da bo kampanja za neodvisnost Indije kronana z uspehom. V nekem razgovoru v Tokiju je Čandra Bose zatrdil, da bo indijski civilni neposlušnost stala ob strani oborožene borbe, kajti tudi Indijci se morajo zdaj poslužiti bajoneta. Govorec o sodelovanju z Japonci je jasno postavil vprašanje: Če močna Anglija dobiva pomoč od Amerike in Churchill v ta namen pokleka pred Rooseveltom, zakaj ne bi Indija dobivala pomoči iz inozemstva?

»Giornale d'Italia« zaključuje svoj članek takole: Za zdaj ni pričakovati velikega razvoja v indijemskem gibanju tudi v tej novi ojačeni fazi. Gotovo pa je, da bo indijsko gibanje postalo bolj organsko in zedinjeno, odločno in živo ter bo prešlo iz ideologije v najbolj stvarna dejstva, v stvarno akcijo, tudi oboroženo, o kateri bodo skušali Anglosasi seveda, če bo le mogoče, molčati.

bomb na poslopja in velike paviljone, ki tvorijo izredno važne sovražne obrate. Več poslopij je bilo v kratkem času žrtev plamenov. Že v noči na 10. junij je bil Jaroslavl silovito napaden iz zraka. Tedaj so bili kakor je bilo objavljeno, s smrtonosno učinkovitostjo zadete naprave za izdelavo sintetičnega kavčuka. Drugi napad je bil še silovitejši in doseženi uspehi so bili še večji. Tri letala se niso vrnila na svoja oorlišča.

Finsko vojno poročilo

Heisinki, 21. jun. s. Vojno poročilo javlja: Na fronti Karelijske ožine so finske čete popolnoma uničile napadajoči sovjetski oddelki, ki je prišel od prvih finskih ovir, topništvo pa je razpršilo napadalne rdeče odelke, ki so se pripravljali za napad. Na fronti Aunuske ožine je sovražnik izvedel več krajevnih napadov, katere je finsko topništvo vse odbilo.

Letalska vojna na zapadu

Berlin, 21. junija. s. Angleški bombniki so danes ponovi napadli nekaj krajev v južnozgodnjem Nemčiji. Druga posamezna sovražna letala so odvržila na ozemlje severne Nemčije nekaj bomb, ki niso napravile škode. V zadnjih 24 urah so bila nad Nemčijo in zasedenim ozemljem na zapadu sestreljena 4 sovražna letala.

Anglosaško divjaštvo v Franciji

Pariz, 21. jun. s. Angloameriško letalstvo je danes ponovi zopet napadlo industrijsko mesto La Creusot. Po prvih podatkih je bilo ob napadu 184 ljudi ubitih, 220 pa hudo ranjenih. Končno število žrtev pa bo gotovo mnogo večje. Zdal izkopačev reševalni odredi mrtve in umirajoče izpod porušenih in zažganih poslopij. Bolnica je bila v polno zadeta z zažgalno bombo in jo je ogenj popolnoma uničil.

Anglosasi so doslej izgubili 18.346 letal

Berlin, 21. jun. s. Po ugotovitvah, ki so v teku in povzlihih, ki so v teku, je anglosaško letalstvo, kakor poroča nemška polituradna agencija, izgubilo od pričetka vojne do 31. maja t. l. 18.346 letal. Od teh so nemške sile uničile 14.233 letal, italijanske pa 4.113 letal.

Naloga tiska v borbi narodov

Dunaj, 21. jun. s. Na Dunaju se je setal ob udeležbi številnih novinarjev iz vseh evropskih zaveznih in prijateljskih držav in številnih odposlancev iz nevtralnih držav direktorij zveze narodnih združenj novinarjev, ki bo jutri pričel mednarodno zborovanje. Ob predsedniški mizi je bil navzoč tudi Eksc. Ezio Maria Grey, podpredsednik zbornice fašijev in korporacij. Sejo je otvoril podpredsednik zveze nac. svetnik Guglielmotti, ki je pozdravil predsednika Weissa, kateremu ni bilo mogoče voditi seje zaradi ran, dobljenih v vojni. Predsednik Guglielmotti je poudaril važnost manifestacije, ki poteka v gorečem ozračju borbe in v najbolj važnem trenutku velike vojne, v kateri so zastavljene vse energije narodov v ogromni bitki s plutokracijami in boljševizmom. Vojna, je rekel govornik, je vzvišena stvarnost, ki obvladuje življenje in bodočnost narodov ter zahteva vse energije ter mobilizira sleherni voljo, kajti ni mesta za civilno življenje v taki vojni, razen kot funkcija vojne, odpora in zmage. Zaradi tega so narodi po zgledu vojakov, ki se bore, pozvani, da prenašajo najhujše žrtve. Zenske in otroci so zaznamovani s krizno krvi v mestih, v kateri se vsak dan zaganja slepi srd in neizprosno sovražnost sovražnika. Govornik je nato poudaril visoko poslanstvo odgovornosti, ki pripada tisku, ko se zoperstavlja zavratnim lažem sovražnika in ko dviga in pozivlja vero narodov, ki pod vodstvom Duceja in Führerja s trdnjo živlostjo hodijo po težavni poti zmage. Govornik je tako le nadaljeval:

Angloameričani premišljajo na svojih šestankih tostran in onstran Oceana o najboljšem načinu za zaslužjenje Evrope, kakor bi jo hoteli kaznovati, ker je dala svetu in vseh časih neizčrpne dobrine svoje tisočletne omike. Nezdružba namena tiranske hegemonije, katero je sovražnik večinoma poveril boljševizmu, se ne bo mogla uresničiti v tem ogromnem konfliktu med duhom in stvarno. Zopet bo duhovnost triumfirala nad vsemi usodnimi zasedami. Duce je v svoji zapovedi italijanskemu narodu rekel, da se bo zmaga nasmejala tistemu, ki se bo znal četrt ure dije upirati. Zaradi tega vztrajanje naših narodov ni omejeno po času, kajti njih vera in prepričanje v zmago sta nemajhna.

Podpredsednik Guglielmotti je nato pozdravil padle in borbe na vseh frontah ter novinarje, ki družijo v prvih črtah besedo z zgledom. Končno je pedlagal, naj se predsedništvo zborovanja poveri tovarišu Sundermannu kot poklonitev zavezniški Nemčiji, ki je zborovalce gostoljubno sprejela. Generalni podtajnik baron Du Prel je poročal o delovanju zveze po sestanku v Benetkah od Danes. Nato so govorili razni šefi delegacij, ki so prinesli pozdrave držav in poveljevali visoko poslanstvo novinarstva v novem redu. Ob velikem odobravanju so bile prečitane pozdravne brzojavke, ki so jih zborovalci poslali Duceju in Führerju ter otvoritvena poslanica, katero je zborovalec poslal nemški minister von Ribbentrop.

Kitajske izgube v maju

Tokio, 21. jun. s. V maju so čungkiške sile na severnem Kitajskem imele 12.600 mrtvih in izgubile 12.700 ujetnikov. Izgubile so nadalje 42 možnarjev, 173 težkih strojin, okrog 10.000 pušk ter mnogo poljskih topov in veliko količino streliva. Kitajski narodni vladi se je že pridružilo 70.000 oficirjev in vojakov, tu pa niso vsi čungkiški partizani in komunisti, ki so se prostovoljno predali japonskim četam.

Most preko Dunava med Bolgarijo in Rumunijo

Sofija, 20. junija. s. Jutri se bodo začele seje mešane bolgarsko-rumunske komisije za gradnjo mostu preko Dunava. Zasedanje komisije bo otvoril bolgarski železniški minister inž. Radoslavov. Rumunski član komisije bodo prisli danes v Sofijo. Na zasedanju se bodo določili pogoji za gradnjo mostu in se bodo pripravili vsi potrebni sporazumi med obema državama. Zasedanje bo trajalo nekoliko dni. — »Utro« poroča, da je predsednik rumunske komisije pri svojem odhodu v Sofijo izjavil, da bo zgradba mostu na Dunavu zadovoljila koristi obeh držav.

Slepomišenje z razpustom Kominterne

Dokumentarno pojasnilo o razlogih za manever Moskve, ki naj bi uspava Evropo

Rim, 21. junija. s. Nova številka revije »Nova Antologija« objavlja članek dr. Tommasa Napolitana z naslovom »Dekadencija Kominterne«. Pisec objavlja vestno dokumentirano pojasnilo o razlogih političnega oportunitizma, zaradi katerih je bila Kominterni razpuščena. Pisec dokazuje prvič s pomočjo dokumentov, da je Stalin 26. januarja 1924 ob trupu Ljeningovem prisegel na javnem zborovanju, da bo ojačil in razširil Kominterno, da bodo vse sovjetske politične knjige, predvsem pa šolske knjige vsebovale uraden pouk marksistične in Ljeningove doktrine, ki pravi, da je revolucija v večini držav prvi pogoj za obstoj proletarske države. S pomočjo strogih dokazov trdi nadalje pisec, da je Stalin lagal, ko je rekel v pismu dopisniku Reuterja dne 28. maja, da je razpust Kominterne naredil konec vsem lažem Osi glede zatrevanje namere Kominterne po boljševiziranju strank in življenja drugih narodov. Kakor objavlja velika sovjetska enciklopedija, se je peti svetov-

ni kongres Kominterne imenoval »kongres boljševizacije komunističnih strank in njih priprave za nove odločbe borbe«. Kominterni je bila ustanovljena kot protitež Društvu narodov. Res je, da je sovjetska vlada vedno izjavljala, da noče vsotipiti v Društvo narodov, da ne bi bila označena za izdajalko vsega vzhoda. Kominterni je pričela uradno »propagandirati« približevanje Sovjetske zveze kapitalističnim silam. To približevanje, ki je nastalo v sovrastvu do fašizma, je spravilo postopoma tretjo internacionalo v krizo, katere vrhunec je bil razpust te organizacije. Zaradi tega odkriva proces dekadencije Kominterne tudi silo fašizma in narodnega socializma, ki sta sposobna, da zavrneta komunistično revolucijo od glavnega smotra, ki je boljševizacija sveta. Končno dokazuje dr. Napolitano, da so razen boljševizacije komunistične stranke ostala še mnoga druga mednarodna združenja, ki lahko nadomestijo razpuščeno tretjo internacionalo.

Kako so nam oživel mamuta

in se nam je odprl pogled v preteklost dolgih tisočletij — Od izkoplavanja do sestavljanja okostja mamuta

Ljubljana, 22. junija

L. 1938 je zbudilo veliko pozornost izkopavanje mamutovega okostja v Nevljah pri Kamniku. Dogodek je našel še tem močnejši odmev pozneje, ko so Kamničani načeli vprašanje, kdo ima prav za prav več pravice do ostankov predpotopne živali — Ljubljana ali Kamnik? Na sročito ta spor ni bil tako resen, da bi škodoval znanstvenim stremeljenjem ter ustavil znanstveno delo, čigar pomena in značaja lokalni patrioti niso mogli razumeti. Če bi ostalo mamutovo okostje v Kamniku, bi bila velika škoda že zaradi tega, ker bi ne bilo sestavljeno in morda ne niti primerno konzervirano. Zdaj je pa mamut v našem muzeju oživel; okostje je sicer precej nepopolno, toda ogromna žival prazavine je vendar vstala, da smo spoznali nazorno njeno velikost in si tudi lahko

liki izkopavanja tudi prvo paleolitsko postajo na planem pri nas, rekonstruirali mamutovo okostje ter nam skratka odprl pogled v življenje davnih tisočletij pri nas; z ljubeznivim razumevanjem nam je ustregel z vsemi podatki, ki lahko zanimajo in morajo zanimati širšo javnost o pomembnem znanstvenem delu. Hkrati se poslužujemo tudi njegove razprave »Neveljski paleolitik«, ki je izšla 1939 v »Glasniku Muzejskega društva«.

Kako je prišlo do izkopavanja

Najdišče fosilnega okostja je bilo odkrito po naključju. Približno četrta ure severnovernodno od Kamnika leži vas Nevljah. Ime je dobila po potoku Nevljici, ki se izliva neposredno pred mestom v Kamniško Bistrico. Potok je imel po nalivih hudourniški značaj; voda je pogosto pre-

tati iz zemeljski plasti, vendar ne tudi vedno neposredno; navadno se mora posvečati dolgo raziskovalnemu delu gradiva, nabranega v zemeljskih plasteh. Naš strokovnjak se je torej dobro zavedal vseh nalog pri tako odgovornem znanstvenem delu in temu primerno je organiziral odkopavanje.

Znaki, ki so napovedovali kosti

Vprašali se boste, kako pa naj odkrijejo plast, ki skriva kosti davnih živali, ne da bi razkopali tudi to plast? Kako naj vedo, do kam se razteza ta plast, torej, kako veliko površino je treba prekopati? V vse podrobnosti takšnega znanstvenega dela ne moremo zaiti. Naj le povemo, da bela, odnosno oksidirana modra barva živianita opozarja, ko kopljemo, da so bližje kosti. Zdaj bi pa bilo treba še povedati, kaj je živianit; to je monoklinska ruda, ki je bela, odnosno brezbarvna, dokler je sveža, a na zraku naglo oksidira — se spoji s kisikom — a oksidacija živianita lahko izdaja tudi bližino kosti. Morda vas zanima, da iz živianita izdelujejo modro barvo Tako so torej s pomočjo živianita spoznali, do kam sega fosilni horizont Sele, ko so odkopali previdno ter skrbno vso plast, ki je tam vsebovala fosilije, so se lotili pravega izkopavanja kosti. Vendar niso začeli izkopavati slepo kosti, ko so odkopali plast; najprej so najdišče razdelili na kvadratno mrežo, razdeljeno pravokotno na 13x13 polj. Vsako polje je tako dobilo ime, podobno kakor šahovska polja. Tako je bilo mogoče sprosti točno zapisovati, kje je bila odkrita ta ali ona kost; vsaka kost je dobila svojo številko. Ta organizacija odkopavanja omogoča, da se bo znanstvenik tudi v prihodnosti lahko natančno orientiral na najdišču ter vselej znova ugotavljal lego najdenih znanstvenih zakladov. »Mreža« je torej zemljepisni najdišč. Kost, ki jih niso takoj izkopali in ki so jih odkrili pri odkopavanju fosilnega horizonta, so zakoličili, označili s številkami. Kost pa zdaj niso bile več dovolj zakrite ter bi se preveč posušile in morda bi celo razpadle v prah, zato so jih zalivali kakor vrtnar svoje rastline, čemur so se nepoučeni ljudje začudeno posmehovali.

Najpomembnejša najdba

Ze drugi dan dela na terenu je bila odkrita najpomembnejša najdba v Nevljah, morda celo bolj dragocena kakor vse mamutovo okostje. Muzejski preparator, ki je delal z dr. Kosom v Nevljah, je izkopaval majhen, črn predmet, podoben koščku premoga. Ta košček, ki bi mu laik ne pripisoval nobenega pomena, in ki je ležal ob neki le delno zasuti kosti, je našel lahko posebno razveselil znanstvenika: odkrit je bil čudovit sled paleolitskega človeka (»fosilnega človeka«), iz dobe najbrž pred približno 20.000 ali več leti, najdeno je bilo fino kamnito orodje iz zelo trdega kremenjaka, rezilce iz dobe orinjasena (aurignacien), praskalce, ki ga je našel prednik uporabljal pri obdelavi kože. To rezilce je čudovit instrument, ki buči občudovanje sodobnika. Vprašaj se, kako je mogel človek — ki mu niti ne moremo brez pridržkov priznati tega imena — izdelati tako fino orodje iz enega najtršjih kamnov. Rezilce je tako ostro, da reže kakor izvrstno jeklo — papir. Dolgo je le pike 3 centimetre. Obklesano je tako, da se izvrstno prilaga človeški roki samo na sebi brez držanja. Toda o kakovosti kamnatega noža le mimogrede; glavno je: odkritje tega rezilca pomeni hkrati odkritje prve paleolitske postaje na planem pri nas ter na ozemlju bivše Jugoslavije sploh. Za Nevljah pa je imele najdba še poseben pomen, kajti paleolitski artefakt ob kosti fosilnega elefantida je bila dokaz, da je v tistem času kakor mamut živel tam blizu tudi človek. Življenje takratnega človeka si je mogoče zamisliti tudi v neki zavisnosti od ogromnega mamuta, to se pravi, da je bil paleolitski človek lovec na mamuta.

(Nadaljevanje.)

V zrcalu anekdot

Dvořák

S'avni češki skladatelj Antonín Dvořák je bil znan po svoji vestnosti v skladateljskem delu. Vedno je pazljivo pregledal tudi vsak libreto za svojo opero, da bi se prepričal, če ni v njem kaj neložnega. Tako je nekoč pregledoval tudi libreto svoje opere »Armida«. Ko je prišel do mesta, kjer je besedilo predpisovalo konje, je naenkrat prenehal z delom in se zamislil. — Kaj si se pa zamislil? — ga je vprašal prijatelj, ki mu je pri tem lelu skoraj vedno pomagal.

»Moje ime je Mennick,« je rekel; »osebni tajnik gospoda Elmerja Forda.«

»Aha! In kaj hočete?« je vprašala gospa Fordova.

»Povedal sem vam, kaj, gospa Fordova: Ogdena hočem.«

Cintija je dvignila obrvi.

»Kaj neki misli ta človek, Nesta? Ogdena ni tu.«

Gospod Mennick je vzel iz notranjega suknjičevega žepa brzojavko ter je mirno in poslovno razlagati, kako in kaj:

»Tu imam brzojavko gospoda Brosterja, Ogdenevega učitelja,« je dejal. »Eden izmed pogovov, s katerim smo ga sprejeli v službo, je bil ta, da me mora neutegetoma obvestiti, če bi mu Ogdena kdaj izginil izpred oči. In tako mi zdaj sporoča, da je v prvih popoldanskih urah za trenutek pustil Ogdena v družbi mlade gospe — pri tej besedi so natočniki gospoda Mennicka zgovorno blisnili proti Cintiji — in da ob svoji vrnitvi ni več našel ne njega ne nje. Poizvedoval je in dognal, da se je gospa ob 1 uri 15 minut odpravila z ekspresnim vlakom proti Londonu ter vzela Ogdena s seboj. Po teh novicah sem neutegetoma brzojavil gospodu Fordu, kaj naj stori, in zdaj sem prejel odgovor.«

Segel je v žep, izvlekel drugo brzojavko in dodal: »Evo ga.«

»Se vedno ne razumem, kaj vas je privedlo sem, kaj,« je rekla gospa Fordova. »Kakor kaže, je bil moj sin zaradi vnebovpijoče zanikarnosti očetovih

nameščencev ugrabljen; a to se mi ne zdi zadosten razlog, da bi...«

»Dovolite, da vam prečitam brzojavko gospoda Forda,« ji je segel gospod Mennick v besedo, ne da bi se dal zbegati. »Malce dolga je. Kaže, da je gospo Ford precej neveljen. Poslušajte torej: »Deček očitno ugrabljen od kake plačanke svoje matere...« Ne pozabite, da so to besede gospoda Forda,« je previdno dodal gospod Mennick in se obrnil k Cintiji s tistim odtokom nezaupanja, ki je že ves čas, odkar je bil vstopil, označeval njegovo vedenje.

»Nikar se ne opravičujte,« se je zasmejala Cintija. »Za neveljnost gospoda Forda vas res ne morem delati odgovornega.«

Gospod Mennick se je naklonil.

»Torej...« Od kake plačanke svoje matere. Odvzemite ga nezakonitim varuhom. Če treba, pokličite policijo in rabite silo!«

»Prelešno!« je vzklila gospa Fordova.

»Praktično,« je pripomnil gospod Mennick. »A to še ni vse. Najprej zapodite tistega bedastega učitelja, nato pa pojdite v agencijo in poizvedite za priporočljivo šolo za dečke. Drugih učiteljev nikakor ne najemajte. Naveličan sem jih. Vse to opravite čez dan. Pošljite Ogdena z gospo Sheridanovo v Easton. Ta ostane z njim do nove odredbe. Takšna je vsebina brzojavke gospoda Forda.«

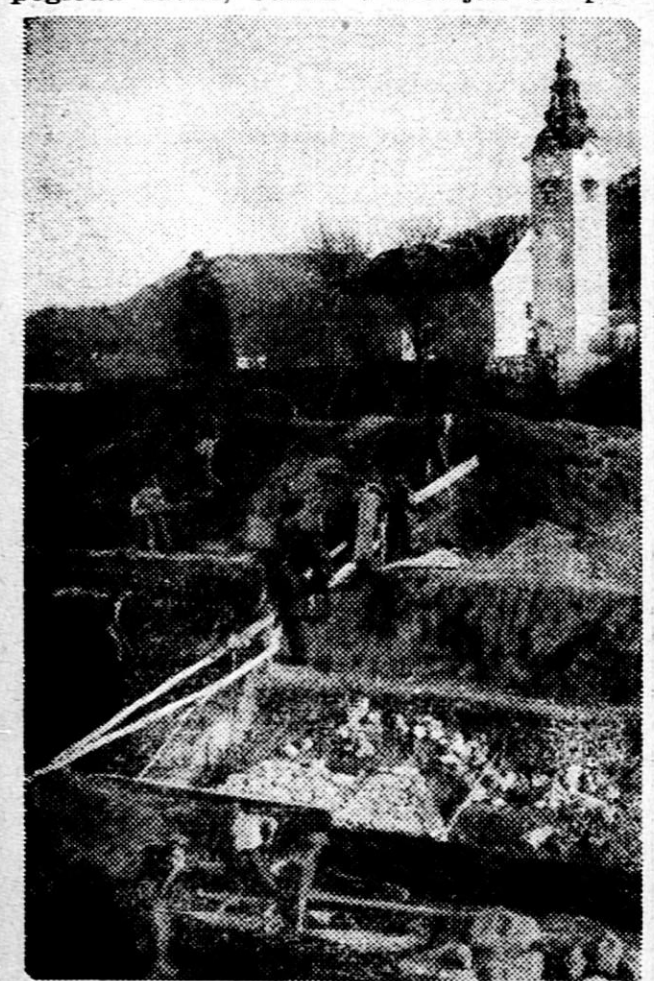
Po teh besedah je gospod Mennick skrbno zložil obe brzojavki in ju spravil v žep.

Gospa Fordova je pogledala na nihalno uro.

Mamutove kosti po izkopu, preden so jih prepeljali v Ljubljano

ustvarimo sliko o njeni zunanosti. Z uporabo posebnega, novega načina sestavljanja okostja v mreži, kovinskem ogrodju ali mreži je bilo mogoče postaviti mamuta na noge, tako da okostje nudi mnogo več kakor bi, če bi bilo razstavljeno le v omarah. Tako je prikazano vzorno, v kakšnem razmerju so posamezne kosti ogromne živali, kakšne so bile konture, drža ter »postava« tega živalskega veličana. Obiskovalci muzeja pa vendar ne morejo videti vsega ogromnega znanstvenega dela, ki se skriva v tem uspehu — v sestavljenem ter postavljenem okostju mamuta, ne vedo, kaj vse je znanstvenik čital iz zemeljskih plasti, ki so pokrivalo mamutovo okostje in kako silno obsežno je raziskovalno delo v zvezi s takšnim odkritjem. Laik misli, da je v tem že smoter in konec vsega znanstvenega dela — samo odkop kosti v davni izumrlj živali, v resnici se je pa tedaj delo šele začelo. Zato smo se obrnili na vodjo predopisnega oddelka našega muzeja prof. dr. Frana Kosa, ki je vodil izkopavanje v Nevljah, raziskal neveljski paleolitik v pogledu favne, odkril v Nevljah ob pri-

Delavec pri izkopavanju, v ozadju neveljska cerkev

stopala bregove in poplavljalja nižji del neveljske doline, zlasti še, ker je potok delal vijugo pri cerkvi. Voda je čedalje bolj izpodjedala bregove in regulacija je bila že nujno potrebna. Uravnavo potoka so začeli januarja l. 1938. Novo strugo potoka je bilo treba premostiti in v ta namen so začeli spomladati istega leta kopati temelje za mostni opornik. 14. marca je našel delavec pri kopanju na neko oviro; mislil je, da je v zemlji štor, a kamniški župan N. Novak, ki je bil prisoten, je spoznal, da je delavec odkril okostje neke velike živali ter je takoj obvestil o najdbi bivšo bansko upravo in ljubljanski muzej. 16. marca je prof. dr. Fr. Kos že začel z delavci, ki so bili prej zaposleni pri regulaciji, odkopavati fosilni horizont.

Smotrna organizacija odkopavanja

Res je bila velika sreča za znanost, da je bila organizacija izkopavanja v rokah priznanega strokovnjaka, vestnega znanstvenika in dobrega organizatorja; dela so se lotili smotno, s postavljenim smotrom. Dr. Kos je hotel odkriti, če bi bilo le mogoče celotni fosilni horizont ter ugotoviti iz lege ter načina, kako so bile fosilije ohranjene, ali so bile kosti naplavljen ali so ostale tam, odkar je žival obležala. Ko so začeli kopati, so vedeli samo, da je odkrito najdišče nekega elefantida, ni pa bilo še zanesljivo, katerega elefantida ledne dobe so pripadale. Te živali najlaže ter najzanesljiveje razlikujejo po zobeh, po značilnih naborih žvekalne ploskve molarov, čeprav so tudi drugi znaki pomembni za razpoznavanje. Dokler niso odkopali molarov, še ni bilo zanesljivo, za katero žival gre. Znanstveniku se je zdelo predvsem pomembno, da ugotovi, kakor rečeno, ali so fosilije v prvotni legi ali ne, dalje ali je v najdišču kosti le enega ali več elefantidov, v kakšni medsebojni konfiguraciji ležijo kosti, pa v kateri plasti (in kakšna je ta plast) se skrivajo; proučiti je bilo treba tudi sofavno in floro, zaporedje plasti in če je zapustil sledove tudi paleolitskega človeka. Razvidimo torej, da ni šlo zgolj za izkopavanje kosti neke velike prazavne živali, temveč za široko zasnovano znanstveno delo, za raziskovanje življenja iz ledne dobe. Zato se mu je zdelo potrebno, da odkrije ves fosilni horizont, preden začne odkopavati same kosti: to se pravi, najprej so z vso potrebno previdnostjo odkopali plasti, ki so pokrivala plast, najprej imenovano »mamutovo plast«. Tudi laik ve vsaj nekaj o tem, da je v zemeljskih plasteh zapisana zgodovina življenja na zemlji ter da so plati tem starejše, čim globlje so. Strokovnjak zna čit-

o v oči; to presenečenje pa je bilo tudi zanj preveč. Zato je izpustila kljuko, za katero je držala, storila korak ali dva nazaj in z rezkim, osuplim vzvikom ter odprtimi usti in očmi zastrmela novemu doščecu naproti.

Na gospo Fordovo pa je vplivalo neznančevu pojavljanje povsem drugače. Ljubeznivi smehljaj na njenih ustnicah je mahoma izginil, kakor bi ga bil z gobo izbrisal. Srepro in prestrašeno, kakor žival, ki se je uvela v past, je pogledala vsiljenca, nato pa kakor zavzeta pristopila.

»Kaj... Kako ste si dovolili stopiti v mojo sobo?« je vzklila nazadnje.

Možiček je obstal na svojem mestu, ne da bi se umaknil. Njegovo vedenje je bilo čudna mešanica nezaupanja in napadljivosti. Podoba je bilo, da je na vse pripravljen, obenem pa skuša opravičiti svoj vdor. Srednjeveški opricknik, odločen, da pošteno opravi svoj posel, in hkrati vedoč, koliko hudega prinaša žrtvi, se ne bi bil dosti razlikoval od njega.

»Ne zamerite,« je rekel, »toda prositi vas moram, gospa Fordova, da me pustite odvesti dečka s seboj.« Cintija se je bila v tem opametovala. Premierila je vsiljenca s tistim hladnim pogledom, ki je bil spravi lorda Mountrija v tolikšno zadrego.

»Kdo je ta gospod?« je medlo in ravnodušno vprašala gospo Fordovo.

Toda novi dolecek je bil drugačnega kova kakor lord Mountry; mirno in trudno je prenesel njen pogled.

P. G. WODEHOUSE:

Mala Pepita

Humorističen roman

II

V življenju so položaji, tolikanj mučni in nepričakovani, da v svoji sodbi o njihovih žrtvah rajši gledamo mimo njih in — z drugimi besedami — ne damo, da bi vedenje ljudi v tako težavnih okoliščinah vplivalo na naše sprave.

Se nam zdi na primer, da si velik vojskovodja, ki nenaadoma zagleda pred seboj podivjanega bika, nabrusi pete in zbeži, ne da bi njegova junaška slava zaradi tega kaj trpela. Tudi škof, ki mu pozimi spodrsne na ledu, tako da pozabava mimogredečo s čudnimi plesnimi okreti, ni po končani predstavi prav nič prikrajan na svojem dostojanstvu.

Iz enakih razlogov moramo biti prizanesljivi do vedenja, ki ga je pokazala Cintija Drassilsova, ko so se vrata prijateljičnega salona odprla in ni stal na pragu Ogden, kakor je ona pričakovala, temveč povsem neznanca oseba, ki je pojasnila svoj vstop s pravkar navedenimi pomenljivimi besedami.

Cintija je bila drugače ženska, ki je znala na pol očahno, na pol blazirano pogledati vsakemu dogodku